

Algoritmid ja andmestruktuurid

ja nende keerukus

Marko Kääramees

Miks on vaja algoritme ja andmestruktuure

Leida kiireim tee punktist A punkti B

- Andmestruktuurid

Andmed tuleb kuidagi esitada

- Sõidurajad, võimalikud pöörded, mitmetasandilised teed, ühesuunalised tänavad, liikumiskiiruse erinevus

- Kiire algoritm

- Piiratud arvutusvõimsus
- Suur andmemahut (kõik Euroopa teed-tänavad)
- Arvuti ei vaata kaardile “ülevaalt-alla”
arvutada tuleb andmebaasi kirjetel, mitte graafilisel pildil

Kuidas sorteerida mullitajaid?

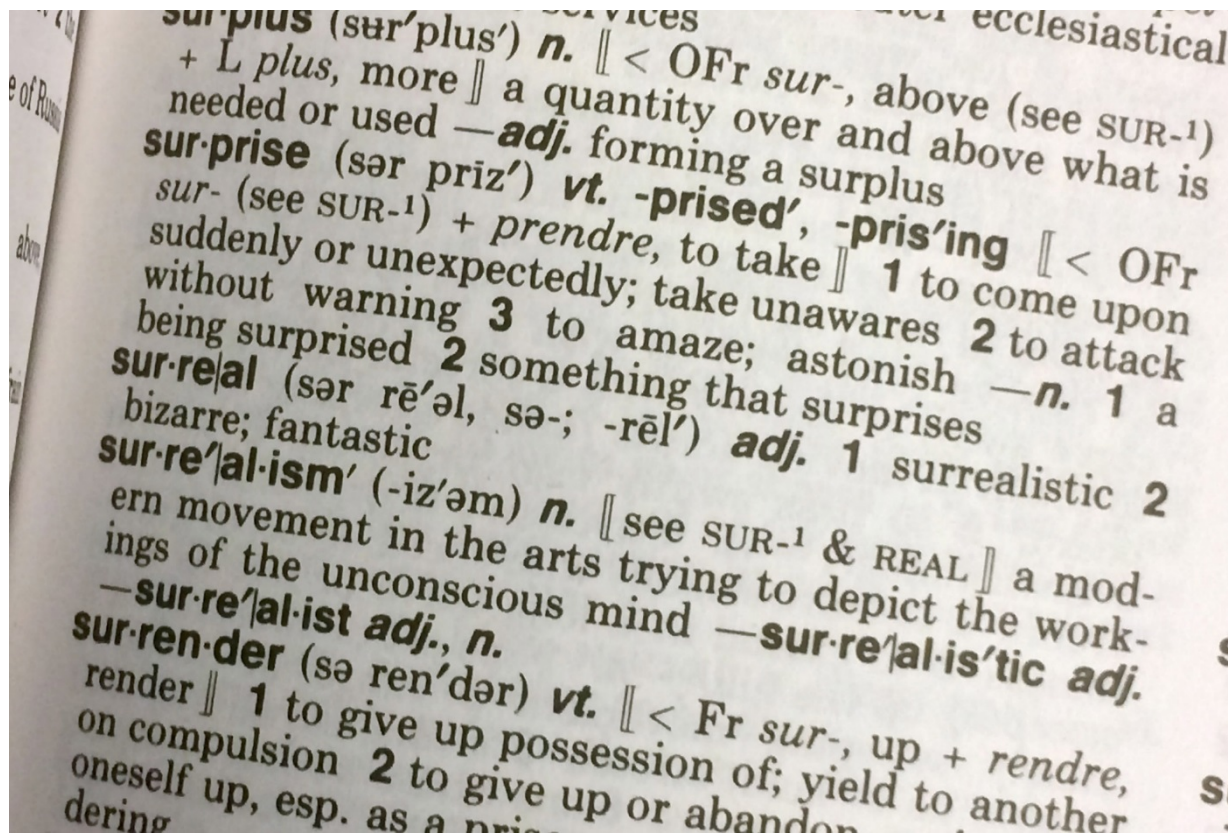
Reeglid:

See mullitaja mida kätte võtad, tuleb panna kaalule
Võidab see, kes kaalub kõige vähem kordi

Miks sorteerida?

- Otsimine põhineb sellel, et andmed on sorteeritud

Selection sort

Korda kuni kõik on sorteeritud

leia minimaalne listi sorteerimata osast

tõsta see listis järgmise sorteerimata kohale

SelectionSort(list):

list : array of items

n : size of list

for i = 1 to n - 1

 min = i

 for j = i+1 to n

 if list[j] < list[min] then

 min = j;

if indexMin != i then

 swap list[min] and list[i]

Mitu võrdlust on vaja?

- List 4 elemendiga
 - Min 4 elemendist – 3 võrdlust
 - Min 3 elemendist – 2 võrdlust
 - Min 2 elemendist – 1 võrdlust
 - Kokku $3+2+1 = 6$ võrdlust
- List 8 elemendiga
 - Kokku $7+6+5+4+3+2+1 = 28$ võrdlust
- Üldjuhul n elemendi korral aritmeetiline jada $n-1$

$$\sum_{i=1}^{n-1} i = \frac{(n-1)(n)}{2}$$

3	1	4	2
1	3	4	2
1	2	4	3
1	2	3	4

n	võrdlusi
4	6
8	28
16	120
32	496

Algoritimide keerukus

Algoritmi keerukus on põhioperatsiooni(de) arvu sõltuvusfunktsioon $K(n)$ sisendi(te) suurusest n .

- *Põhioperatsioon* ei ole üheselt defineeritav
 - Midagi mis on riistvaras tehtav piiratud arvu sammudega
 - aritmeetika tehe, võrdlus, omistus
 - vahel valitakse üks põhioperatsioon ja loetakse selle arvu, näiteks tsüklitingimuse võrdlus
 - mõnikord kasutatakse ka ridade arvu
- *Sisendi suurus* võib olla defineeritud erinevalt
 - Sisendandmete maht (massiivi, faili, andmebaasi suurus)
 - Sisendparameetri väärtus
 - Sisendparameetri suurus (bittide/baitide arv)

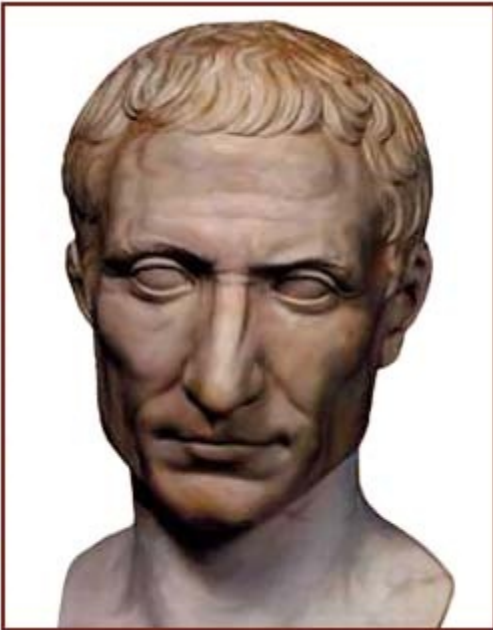
Kas õnnestuks sorteerida vähema
arvu võrdlemistega?
Efektiivsemalt?

Jaga ja Valitse strateegia

Divide et Impera

CAESAR

Napoleon

Jaga ja Valitse strateegia

- Jaga
Jaga ülesanne lihtsamateks alamülesanneteks
- Valitse
Lahenda alamülesanded
- Ühenda
Leia lahendus alamülesannete lahenduste kaudu

Merge sort

- 1 Jagame massiivi pooleks
Sorteerime mõlemad väiksemad massiivid
- 2 Ühendame sorteeritud massiivid üheks sorteeritud massiiviks võrreldes omavahel mõlema massiivi väiksemaid elemente
- 3 Jagamise lõpetamistingimuseks on 1 elemendiga massiiv
- 4 Ühe elemendiga massiivi võib lugeda sorteerituks, tagastame sellesama massiivi

Mergesort

```
mergesort (int n, list S[ ]) {  
  if (n>1) {  
    int h=[n/2],    m = n - h;  
    list U[1 ..h], V[1 ..m];  
    copy S[1] through S[h] to U[1] through U[h];  
    copy S[h+1] through S[n] to V[1] through V[m];  
    mergesort(h, U);  
    mergesort(m, V);  
    merge (h, m, U, V, S);  
  }  
}
```

```
merge (int h, int m, list U[ ], list V[ ], list S[ ]) {  
  index i, j, k;  
  i = 1; j = 1; k = 1;  
  while (i <= h && j <= m) {  
    if (U[i] < V[j]) { S[k] = U[i]; i++; }  
    else { S[k] = V[j]; j++; }  
    k++; }  
  if (i>h) copy V[j] through V[m] to S[k] through S[h+m];  
  else copy U[i] through U[h] to S[k] through S[h+m]; }
```


Mitu võrdlust on vaja?

- Tähistame keerukuse funktsiooniga $K(n)$, kus n on sisendlisti elementide arv
- Tuleb sorteerida kaks osalist pikkusega $n/2$, selle jaoks on vaja teha 2 korda $K(n/2)$ võrdlust
- Tuleb kaks sorteeritud osalist kokku panna (*merge*)
 - Tulemus on pikkusega n
 - Iga võrdlusega saame tulemusse 1 elemendi juurde, viimase niisama kokku $n-1$ võrdlust

$$K(n) = 2K(n/2) + (n-1)$$

???

Proovime

- Kui listis on 2 elementi
 - 1 võrdlus
- Kui listis on 4 elementi, siis
 - Osalistide sorteerimised 1+1
 - Merge 3
 - Kokku 5
- Kui listis on 8 elementi, siis
 - Osalistide sorteerimised 5+5
 - Merge 7
 - Kokku 17
- Üldjuhul
$$(n-1)\log(n-1) + \log(n)$$

Mis vahet neil on?

Eestis oli elanikke 1. jaanuar 2017
1315635

- Sorteerime need ära
 - Arvuti protsessor töötab 4 GHz
 - Iga taktiga tehakse üks võrdlus

Algoritm	võrdlusi	Aega
Selection sort	$8.7 \cdot 10^{11}$	216s = 3.5 min
Merge sort	$8.7 \cdot 10^7$	0.007s

O-notatsioon

- Annab keerukusklassi – millise proportsiooniga suureneb arvutusaeg sõltuvalt sisendi suuruse muutusest
- O-notatsioonis esitatakse keerukusfunktsiooni määrav komponent

$$\frac{1}{2} (n-1) * n \in O(n^2)$$

- Liidetavatest suurima keerukusega funktsioon

$$n^2 - n \in O(n^2)$$

- Konstantseid kordajaid võib ignoreerida

$$\frac{1}{2} * n^2 \in O(n^2)$$

- Spetsiaalsed keerukusklassid:

logaritmiline: $O(\log n)$

lineaarne: $O(n)$

polünoomiaalne: $O(n^k), k \geq 1$

eksponentsiaalne: $O(a^n), n > 1$

Sorteerimiste keerukused

- Selection sort

$$\sum_{i=1}^{n-1} i = \frac{(n-1)(n)}{2} \in O(n^2)$$

- Merge sort

$$(n-1)\log(n-1) + \log(n) \in O(n \log n)$$

Neid on võimalik määrata ilma katsetamata, algoritmi analüüvides

Quicksort

- 1 Valime ühe elemendi teljeks (pivot)
Sorteerime kõik teljest väiksemad temast vasakule ja suuremad paremale
Sorteerime teljest paremale ja vasakule jääva massiivi
- 2 Ühendame vasaku massiivi, telje ja parema massiivi üksteise järgi
- 3 Jagamise lõpetamistingimuseks on 1 elemendiga massiiv
Ühe elemendiga massiivi võib lugeda sorteerituks, tagastame sellesama massiivi

Erinevad keerukusmõõdud

n	Võrdlusi min	Võrdlusi max
2	1	1
4	4	6
8	13	28

- Halvima juhu keerukus $O(n^2)$
- Keskmise juhu keerukus $O(n \log n)$

Mis on *quicksort-i* jaoks halvim sisend?

Edasi?

- Kas saab veel kiiremini?
- Kui kasutada võrdlemist, siis ei saa
- Vaatame mis tingimustel saab

Andmestruktuurid

- Sisseehitatud andmetüübid
 - Täisarv, ujukomaarv
 - String
- Andmestruktuur
 - List, Set
 - Queue, Stack
 - Dictionary
- Andmestruktuur võimaldab andmeid hoida ja eesmärgipäraselt ning lihtsalt kasutada
 - Liides – meetodid/funktsioonid töötamiseks
 - Implementatsioon – optimiseeritud valitud funktsioonidele

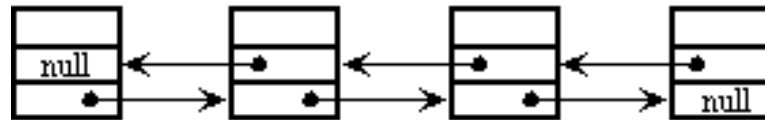
Lingitud andmestruktuurid

```
class Node {  
    Data item;  
    Node next;  
}
```

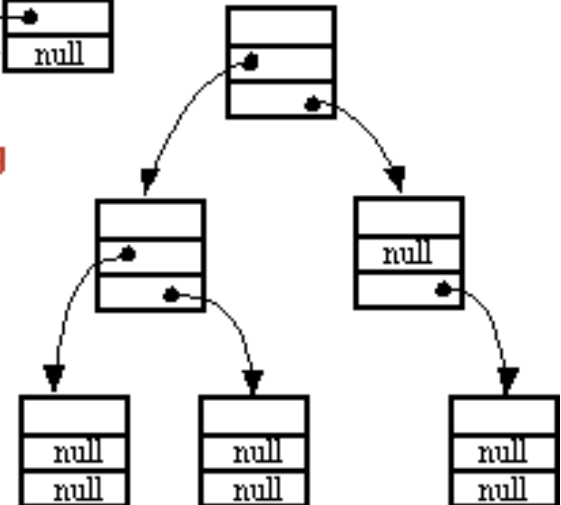

When an object contains a reference to an object of the same type, then several objects can be linked together into a list. Each object in the list refers to the next.

```
class Node {  
    Data item;  
    Node left;  
    Node right;  
}
```

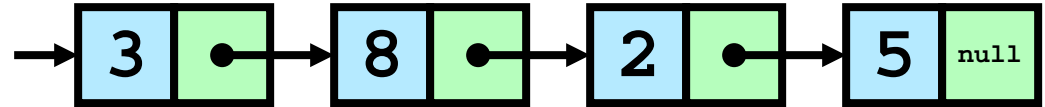
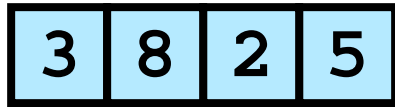

Things get even more interesting when an object contains two references to objects of the same type. In that case, more complicated data structures can be constructed.

Massiiv ja lingitud list

Funktsioon

Massiiv

Lingitud list

Lisa lõppu

$O(1)$

$O(1)$

Lisa algusesse

$O(n)$

$O(1)$

Otsi i-s element

$O(1)$

$O(n)$

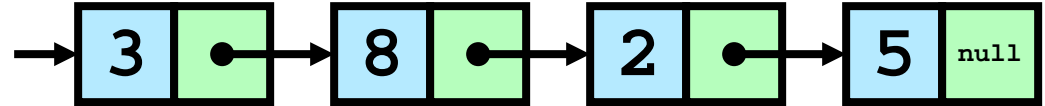
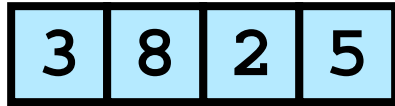
Kustuta element
e

$O(n)$

$O(1)$
 $O(n)$ koos
otsinguga

Massiiv ja lingitud list

Massiiv

+ kiire otsepöördumine

- aeglane *add/delete*
algusesse või keskele

LinkedList

- aeglane

otsepöördumine

+ kiire *add/delete*

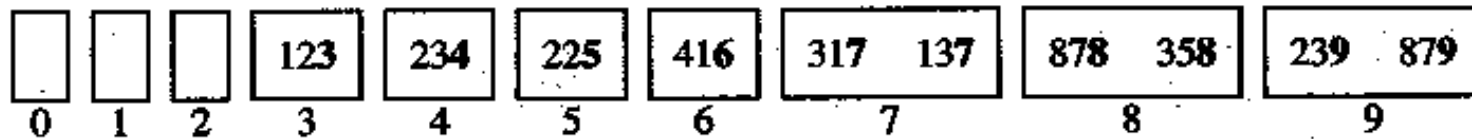

Lingitud listi rakendus - Radix sort

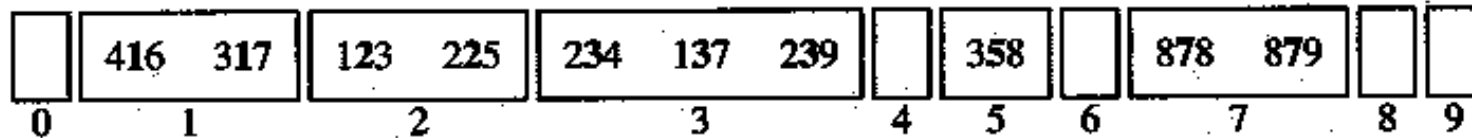
Numbers to be sorted

239	234	879	878	123	358	416	317	137	225
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

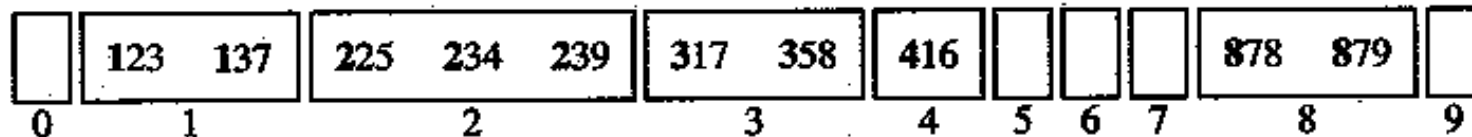
Numbers distributed
by rightmost digit

Numbers distributed
by second digit
from right

Numbers distributed
by third digit
from right

Radixsort

```
void radixsort (node_pointer& masterlist,  
                int numdigits)  
{  
    index i;  
    node_pointer list[0..9];  
  
    for (i = 1; i <= numdigits; i++) {  
        distribute(i);  
        coalesce;  
    }  
}
```


Radixsort

```
void distribute (index i)                                // i is index of current
{                                                         // digit being inspected.
    index j;
    node_pointer p;

    for (j = 0; j <= 9; j++)                          // Empty current piles.
        list[j] = NULL;

    p = masterlist;                                     // Traverse masterlist.
    while (p != NULL) {
        j = value of ith digit (from the right) in p -> key;
        link p to the end of list[j];
        p = p -> link;
    }
}
```


Radixsort

```
void coalesce ()  
{  
    index j;  
  
    masterlist = NULL;                                // Empty masterlist.  
    for (j = 0; j <= 9; j++)  
        link the nodes in list[j] to the end of masterlist;  
}
```


Radixsort keerukus

- Põhioperatsiooniks *pointeri* omistamine
 - *distribute* n
 - *coalesce* 10
- Radixsort põhitsükkel
 - sõltub kohtade arvust $numdigits$

$$T(n) = numdigits (n + 10) = O(numdigits * n)$$

$numdigits$ on konstantne

$$T(n) \in O(n)$$

kõik sorteeritavad on erinevad

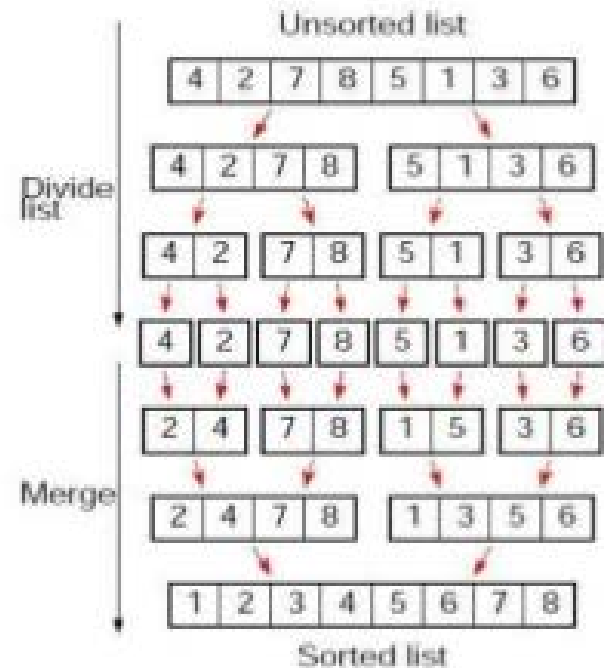
$$T(n) \in O(n \log n)$$

Paralleelne Mergesort

ALGORITHM: mergesort(A)

```
1 if (|A| = 1) then return A
2 else
3   in parallel do
4     L := mergesort(A[0..|A|/2])
5     R := mergesort(A[|A|/2..|A|])
6   return merge(L, R)
```


Keerukus $O(n)$, vajab $O(n)$ protsessorit

Odd-Even Parallel Mergesort võib sorteerida
keerukusega $O((\log n)^2)$, vajab $O(n)$ protsessorit

Kokkuvõtteks

- **Tasub mõelda**
probleemi lahendades tasub leida efektiivne algoritm
- **Tasub analüüsida**
Keerukust saab analüüsida algoritmi pealt ilma aega mõõtmata
- **Vee all võivad olla karid**
Alati ei lange keskmine ja halvima juhu keerukus ei pruugi kokku langeda
- **Jõuga ja nõuga võib saada rohkem**
Ülesande ümberdefineerimine ja paralleelsus aitavad